

PRVNÍ KOMNATY

Kapitola první

Pojednává o nádherě a důstojnosti naší duše. Uvádí přirovnání, které má napomoci to pochopit a sděluje jak velký zisk přináší chápat a vědět, jaké milosti přijímáme od Boha a že vstupní branou do tobo hradu je modlitba.

1 Když jsem dnes našeho Pána snažně prosila, aby promluvil namísto mne, protože jsem nepřicházela na to, co říci, ani jak naplnit úkol mi přidělený, napadlo mne, co nyní řeknu, abych tomu všemu dala nějaký základ: totiž že naši duši si lze představit jako hrad z jediného diamantu či velmi čirého křišťálu, kde je mnoho příbytků, tak jako je mnoho příbytků v nebi. Jestliže to dobře uvážíme, sestry, duše spravedlivého není nic jiného než ráj, v němž Bůh, jak sám říká, nachází svoje potěšení.¹ Jaký asi bude takový příbytek, když v něm má zalíbení tak mocný, moudrý a vzácný král oplývající dobrem? Nenalézám, k čemu bych přirovnala onu velikou nádheru a schopnost duše. Naše mysl, ať sebebystřejší, je sotva pochopí, tak jako nedokáže postihnout Boha, jenž (jak sám říká) nás stvořil k svému obrazu a podobě.²

Jestliže se věci mají takto, nevím proč se vyčerpávat snahou postihnout nádheru hradu, neboť je-li mezi Bohem a hradem tíž rozdíl jako mezi Stvořitelem a jeho stvořením (a hrad je přeci stvořením), stačí říci, že je hrad vytvořen k obrazu Jeho Veličenstva, abychom pochopili alespoň kousíček z oné velké důstojnosti a krásy duše.

2 Je to velká škoda a hanba, že z vlastní viny nerozumíme sobě samým a nevíme, kdo jsme. Nebyla by to neospravedlnitelná nevědomost, dcery moje, kdyby se kohosi ptali, kdo je, a on by neuměl odpovědět a nevěděl by ani, kdo je jeho otec a matka ani z jaké pochází země? Jestli by toto bylo považováno za hrozitánskou nevědomost, mnohem horší je naše vlastní zaostalost: nesnažíme-li se poznat, kdo jsme, a jen si tak přebýváme v těle a jen tak zhruba tušíme, že máme duši, protože jsme to zaslechli a protože nám to říká víra. Avšak jakého dobra by mohla duše dosáhnout, kdo v ní přebývá či jak velkou má cenu, uvažujeme jen zřídka, a proto se jen málo staráme o uchování její krásy: všichni pozornost upíráme k péči o onu hrubou obrubu, do níž je zasazen drahokam, o onen vnější ochranný val, tedy o naše tělo.³

3 Představme si tedy, že tento hrad má, jak už jsem řekla, mnoho příbytků, z nichž některé se nacházejí nahoře, jiné dole, další po stranách nebo uprostřed a v samém středu se nachází ten hlavní, v němž se odehrává nejskrytější setkání duše s Bohem.

Toto přirovnání vám má být ku prospěchu. Kéž by se Bůh zalíbilo dát vám skrze ně pochopit něco z milostí, které duším obvykle uděluje a jaké jsou mezi nimi rozdíly, alespoň nakolik jsem tomu byla schopna porozumět já sama – neboť je mnoho milostí a nikdo je nepochopí všechny, tím spíše, je-li to tak bídný tvor jako já. Jestliže vám Bůh dopřeje těchto milostí, bude vám velkou útěchou vědět, že je něco takového vůbec možné, avšak i ten, komu se podobných milostí nedostane, může chválit Jeho velikou dobrotu. Podobně jako nám neškodí rozjímat o věcech, které se dějí v nebi a z nichž se radují blahoslavení, ba naopak je to důvod k radosti a ke snaze dosáhnout stejného potěšení, právě tak nám nemůže uškodit pohled na to, že je už v tomto vyhnanství možné, aby onen tak veliký Bůh byl ve spojení s pouhými páchnoucími červy⁴ a že je možné milovat Jeho nesmírnou dobrotu a tak nezištnou lásku. Pokud je někomu na obtíž poznání, že Bůh v tomto vyhnanství může udělovat takovou milost, jistě je to pro jeho veliký nedostatek pokory a lásky k bližnímu. Proč bychom se neměli radovat z toho, že Bůh dává tuto milost některému našemu bratru, když přitom nic nebrání tomu, aby ji udělil i nám a z toho, že Jeho Veličenstvo dává veliké dary své lásky komukoliv? Někdy to je jen proto, aby ukázal svou milost, jak řekl u slepce, kterému

¹ J 14,2; další věta je aluze na Př 8,31

² Gn 1,26-27

³ Čas od času se bude Terezie vracet ke vstupnímu obrazu hradu a rozvíjet některé obrazy s ním spojené. Na tomto místě užívá současně obrazů, které odkazují jak k dobře opevněnému hradu (*vera*, oplocení, obranný val), tak ke zlatnické dílně (*engaste*, zasazení). V následujícím textu se objeví další charakteristické prvky: hrazení a podhradí, vstupní brána, příbytky, komnaty a pokoje (tyto poslední tři termíny jsou ve Vnitřním hradu prakticky synonyma), pokoj či palác krále, vznešený nebeský příbytek Boha ve středu hradu, nakonec celá řada stráží, správců, majordomů, vrchních stolníků, přátel a podobných postav (symbolů schopnosti), obyvatel spodních příbytků, vazalové a sloužící duše (schopnosti a smysly, Terezie nerozlišuje), zástupy démonů, užovka a zmijí (démonické obrazy světa), jedovatá havěť (starost o čest, majetek, obchody), zvířata a šelmy (chutě, vášně, zlozvyky), „mrštné ještěrky“ myšlenek a představivosti atd.

⁴ *gusanos tan llenos de mal olor*

navrátil zrak, poté, co se apoštolové ptali, zda nevidí pro své hříchy či hříchy svých předků?⁵ A tak se stává, že uděluje milosti ne proto, že by ti, kterým je dává, museli být svatější než ti, kterým je nedal, ale proto, aby byla poznána jeho velikost, jak vidíme u svatého Pavla a Magdalény, a také proto, abychom ho ve stvoření chválili.

4 Někdo by mohl říci, že se to zdá nemožné a že není dobré pohoršovat slabé. – Ať si tomu někteří třeba nevěří, horší by ale bylo, kdyby bránili těm, kterým se dostává milostí, z nichž by mohli mít užitek. Vždyť jim přináší radost a povzbuzení k větší lásce vůči tomu, jenž jim ve své veliké moci a vznešenosti uděluje tolik milosrdenství. Tím spíše, že vím, že mluvím k osobám, jimž nehrozí zmíněné nebezpečí, protože ví a věří, že existují i mnohem větší projevy Boží lásky. Jsem pevně přesvědčená, že kdo tomu nevěří, ten to nezakusí na vlastní kůži,⁶ protože Bůh má v oblíbené, když se nekladou meze jeho působení. A proto necht' se to nepříhodi ani těm z vás, sestry, které si Bůh nepovede touto cestou.

5 Vrat' me se tedy k našemu nádhernému a rozkošnému hradu a podívejme se, jak do něj můžeme vstoupit.

Vypadá to, jako bych říkala nějaký nesmysl: neboť jestliže oním hradem je duše, je jasné, že není kudy vstoupit, protože jsme to my sami - podobně jako se zdá nesmyslné říkat někomu, aby vstoupil do místnosti, kterou už obývá. Avšak je třeba, abyste pochopily, že není přebývání jako přebývání, že mnoho duší obchází hrad zvenku kolem hradních zdí⁷, kde jsou hlídači, a vůbec je nezajímá vstoupit dovnitř, natož aby věděly, co všechno ono vzácné místo obsahuje, kdo ho obývá či jaké příbytky v něm lze najít. V některých knihách o modlitbě už jste četly radu, aby duše vstoupila do vlastního nitra⁸ - o to tedy jde.

6. Před nedávnem mi jeden velký učenec říkal,⁹ že duše, které se nemodlí, jsou jako ochrnutá či zchromlá těla, která sice mají nohy i ruce, ale nemohou jimi hýbat – a právě tak existují duše nemocné a navyklé zabývat se vnějšími věcmi do té míry, že jim není pomoci a nezdá se možné, že by mohly vstoupit do vlastního nitra. Natolik si zvykly zabývat se různou havětí a hovádky pohybuujícími se v podhradí, že se jim skoro začaly podobat, a to i přesto, že jsou od přirozenosti obdařeny takovým bohatstvím a možnostmi vést rozhovor s nikým menším, než se samotným Bohem. A jestli se tyto duše nebudou snažit porozumět své veliké bídě a nenapravit se, promění se v solné sloupy, protože se neobrátily do sebe, tak jako se proměnila Lotova žena, protože naopak obrátila pohled zpátky za sebe.

7 Rozumím tomu tak, že vstupní branou do tohoto hradu je modlitba a rozjímání.¹⁰ Netvrdím, že modlitba vnitřní je více než modlitba ústní,¹¹ protože má-li jít o modlitbu, je třeba také rozjímat. Když si někdo nevšímá, s kým mluví, o co prosí, kdo je ten, který žádá, a po kom to žádá, tomu já neříkám modlitba, i když se při tom hodně hýbe rty. Někdy snad půjde o dobrou modlitbu i v případě, že ji podobné úvahy doprovázejí, protože dostačí, že jsme se nad tím zamysleli už dříve. Má-li však kdo ve zvyku mluvit s Boží Velebností jako s nějakým otrokem, aniž by pomyslel na to, zda s mluví dobře či špatně, spokojí se s tím, co mu přijde na jazyk, a přesvědčen o tom, že to umí, když už se to mnohokrát pomodlil, nejde podle mého názoru o modlitbu, a kéž Bůh nedopustí, aby se tak nějak křesťan choval. Mezi vámi, sestry, se doufám nic podobného ve vztahu k Bohu nepříhodi, protože jste zvyklé zabývat se vnitřními věcmi, což vás chrání před upadnutím do podobné zhůvěřilosti.¹²

8 Neobracím se tedy k chromým duším, které jsou ve velkém nebezpečí, že je potkají různé nehody a mnohá nebezpečí, jestli k nim sám Pán nepošle někoho, aby se probudily, jako k muži, jenž ležel třicet let u rybníka.¹³ Mluvím k jiným - k těm, které nakonec vstoupí do hradu, a přestože jsou dosti zapleteny do světských záležitostí, touží po dobrých věcech a čas od času i když jen zřídka, se odporoučí našemu Pánu a rozjímají o tom, kým jsou, přestože ne příliš zevrubně. Párkrát za měsíc se modlí a jejich myšlenky se téměř ustavičně zaobírají tisícem záležitostí k vyřízení, neboť na nich velice lpí, protože kde je poklad, tam je i srdce.¹⁴ Občas se jich však snaží zbavit a to je jistě

⁵ J 9,2-3

⁶ *no lo verá por experiència*

⁷ *en la ronda del castillo* – prostor mezi vnějšími zdmi a hradem

⁸ Zřejmě odkazuje na Osunu a Lareda, viz *Subida del Monte Sion*, P. III, 41. šp. *entrar dentro de sí*

⁹ Odkazuje k obsahu Rel 24

¹⁰ *oración y consideración*

¹¹ *Oración mental, oración vocal*

¹² Graciánovi se takový výraz zdál příliš silný a nahradil ho mírnějším, ovšem jiní z prvních čtenářů ho do textu opět vrátili (Luis de León)

¹³ J 5,1-9

¹⁴ Mt 6, 21; Lk 12, 34

velmi dobré poznat sebe sama a vidět, že nejdeme tak, abychom mohli dojít ke vstupní bráně hradu. Nakonec vstoupí do prvních, nejnižších položených příbytků, avšak spolu s nimi do hradu vcháží velmi mnoho různých škodlivých potvůrek, které jim brání vnímat krásu hradu a odpočinout si zde. Už jen to, že se jim podařilo vstoupit dovnitř, je velká věc.

9 Vám, milé dcery, se to může zdát neomalené a nemístné, neboť vy k takovým duším díky Pánově milosti nenáležíte. Musíte však mít trpělivost, jinak bych vám neuměla vyložit některé hlubší záležitosti ohledně modlitby, tak jak jim sama rozumím, a necht' se Pánu zlíbí aby se mi podařilo vůbec vám cosi sdělit, protože to, co bych si přála, abyste pochopily, je dosti těžké, jestliže to nedoprovází i vlastní zkušenost. Která ji máte, uvidíte, že nelze pominout ani jisté věci, které kéž by se tak Pánovu milosrdenství zlíbilo, aby se nás netýkaly.

Kapitola druhá

Pojednává o tom, jak odpudivá je duše ve stavu smrtelného hříchu a jak Bůh něco z toho dal pochopit jedné osobě. Pojednává trochu i o poznání sebe samých. Je užitečná pro některá místa, jichž je dobré si povšimnout. Říká se tu, jak je třeba chápat tyto příbytky.

1 Než pokročím dál, chtěla bych, abyste uvážily, jaký to asi je pohled na tento zářící a nádherný hrad, onu východní perla, onen strom života vyrůstající ze samých živých vod života, jímž je Bůh,¹⁵ když duše upadne do smrtelného hříchu. Neexistují ponuřejší temnoty, nic není tak temné a černé jako ona duše. Není tu jiného důvodu než tento: slunce, které jí dodávalo onu zář a nádheru, jako by tu nebylo, protože i když stále zůstává ve středu duše, duše na jeho záři nemá účast, a to přesto, že nepozbyla schopnosti radovat se z Jeho Veličenstva právě tak, jako je krystal schopen odrážet sluneční paprsky. V tom stavu jí nic neprospívá a jakákoliv dobrá díla, která koná, nevedou ke slávě, protože přetrvává ve stavu smrtelného hříchu a její skutky nepramení v Bohu, který činí naši ctnost ctností a naopak vzdalujeme-li se mu, nemůže být naše konání jeho očím milé, neboť koneckonců záměrem toho, kdo je ve smrtelném hříchu, není potěšit Boha, ale zalíbit se ďáblu, a protože ďábel není než temnota, také ubohá duše se stává právě tak temnou.

2 Zním jednu osobu,¹⁶ jíž chtěl Pán ukázat, co se stane s duší, když smrtelně zhřešila. Ta osoba říká, že kdyby to lidé pochopili, nebylo by možné, aby hřešili, i když je mělo stát sebevětší námahu utéci různým nástrahám. A proto velice toužila, aby tomu všichni porozuměli, a tak to sděluji i vám, dcery, abyste se velice modlily k Bohu za ty, kteří se nacházejí ve stavu plném temnoty, kde temné je i všecko, co dělají. Neboť jako z velmi průzračného pramene vycházejí právě tak čisté pramínky, tak i duše ve stavu milosti koná skutky Božímu zraku i lidem velmi milé, protože vše vychází z pramene života, kde je duše zasazena tak jako strom u vodních proudů,¹⁷ a nemohla by přinášet svěžest ani nabízet dobré plody, kdyby tu nebyla vkořeněna, živena a chráněna před uschnutím. A tak vše, co vyjde z duše, která se z vlastní viny od tohoto pramene oddělí a usadí se u jiných, velmi černých a páchnoucích vod, bude právě tak zkažené a nečisté.

3 Je třeba zde uvážit, že pramen či zářící slunce, které se nachází ve středu duše, nepřichází o svou zář a nádheru, jež v ní stále zůstává. Nepozbývá své krásy, ale je jako nádherný drahokam vystavený sluneční záři přes který se přehodil velmi tmavý kus látky; takže i když se slunce do něj bude dále opírat, jeho paprsky samozřejmě neobdařují onen vzácný křišťál svým jasem.¹⁸

4 Ach duše vykoupené krví Ježíše Krista! Kéž byste porozuměly a měly samy nad sebou slitování! Jak je možné, že i když jste to pochopily, nesnažíte se strhnout všecku tu černou smolu, která pokryla váš drahokam? Vždyť jestli vás v takovém stavu zastihne smrt, už nikdy se nevrátíte k radosti plynoucí z onoho světla! Ach Ježíši! Jak hrozné je vidět duši bez světla! Jak zpustnou ubohé příbytky hradu, jaké rozrušení pro smysly, jenž ho obývají! A její schopnosti, které tu jsou správci, majordomy a stolníky, jak zaslepeně, jak špatně tu vládnu! Vždyť jaké plody by mohl nést strom, který je zasazen u ďábla?

5 Slyšela jsem jednou jednu duchovní osobu říkat, že se nediví tomu, co dělá ten, kdo se nachází ve stavu smrtelného hříchu, ale spíše, co ještě nedělá. Milosrdný Bůh ať nás osvobodí od tak velikého zla: jediného zla, které ze všech pozemských věcí zaslouží být nazýváno zlem, neboť s sebou nese věčná zla, jež nemají konce. Toho bychom se, dcery, měly bát a prosit Boha v modlitbách, aby nás toho uchránil, neboť jestliže On nestřeží naše město, nadarmo se namáháme, neboť jsme pouhé nic.

Ta osoba mi řekla, že z milosti, kterou jí Bůh udělil, vytěžila dvojí užitek. Prvně velikou bázeň, aby ho neurazila, a tak ho stále prosila, aby ji uchránil před takovým pádem s tak hroznými následky. Také tu našla zrcadlo pokory, když viděla, že naše dobré činy nemají svůj počátek v nás samých, ale v onom prameni, kde je zasazen strom našich duší, a v onom slunci, které dává teplo našim skutkům. Říkala, že se jí to zdálo docela jasné: když cokoliv dobrého dělala ona sama či druzí, přicházel jí na mysl zdroj té dobroty a chápala, že bez jeho pomoci nezmůžeme nic a to ji zas vedlo k další chvále Boha a k tomu, že přitom obvykle zapomínala na sebe i na všecko dobré, co snad vykonala.

¹⁵ Biblické aluze: *hrad* Zj 21,2,10; *perla* Mt 13,45; *strom života* Ž 1,3, Gn 3,22 (ale také Mt 7,17, Zj 22,1 ad.); *temnoty* viz Mt 22,13, Mt 8,12.

¹⁶ Mluví o sobě, viz *Rel* 24, kde popisuje tuto vizi jako čerstvou událost

¹⁷ Ž 1,3

¹⁸ Viz též *Rel* 57 a *Živ* 40,5

6 Kdyby vám tyto dvě věci byly ku prospěchu, sestry, pak by čas, který tu vy věnujete čtení a já psaní, nebyl ztracený. Jsou to věci, které učenci a vzdělaní lidé dobře znají, ale my ženy jsme tak nevzdělané, že je třeba zde říkat úplně všechno. A možná si Pán přeje, abychom poznávaly skrze podobná přirovnání. Prosme ho, aby nám k tomu ve své dobrotě dal milost.

7 Tyto záležitosti našeho nitra jsou tak obtížně pochopitelné, že když je někdo tak málo vzdělaný jako já, nutně musí říci mnoho zbytečného a snad i nerozvážného než se aspoň něčím strefí. Je třeba mít při čtení trpělivost, jako já sama ji musím mít při psaní toho, co neznám; někdy se chápu papíru jako tupec, který **neví co říct a jak začít**. Chápu ale dobře, jak je pro vás důležité, abych vám jak nejlépe dovedu řekla něco o věcech našeho nitra, neboť stále slyšíme kolik dobrého přináší modlitba i v konstitucích máme napsáno, abych se modlily mnoho hodin,¹⁹ ale není nám řečeno více, než nač bychom samy nepřišly - o nadpřirozeném Pánově působení v duši se mluví málo.²⁰ Jestliže se nám to však sdělí a vícero způsobů předloží k pochopení, mělo by nám přemítání o onom vnitřním nebeském světě - jemuž smrtelníci, přestože do něj vstoupili, jen pramálo rozumí - být velkou útěchou. A i když v jiných věcech, které jsem napsala, mi už tehdy dal Pán jisté porozumění,²¹ některé jsem tehdy nechápala jako nyní, zvláště ony obtížnější. Co je však těžké, je, že, jak už jsem řekla, bude třeba sdělit nejdříve mnoho jiných už dobře známých věcí, protože jinak to můj těžko chápavý rozum ani nesvede.

8 Vrat'me se však nyní k našemu hradu a jeho mnoha příbytkům. Nesmíte si ony příbytky představovat jeden za druhým, v řadě, ale upřete svůj zrak na střed, kde je komnata či palác, v němž přebývá král a představte si ho jako palmový plod obklopený mnoha listy,²² které je třeba odstranit, abychom se dostali k chutnému jádru, jež hledáme. Právě tak zde v okolí této komnaty, se rozkládají mnohé další, a stejně tak i nahoře nad ní, neboť záležitosti duše je třeba si vždy představit se vši možnou plností, šíří a výškou a nebát se, že bychom to snad přeháněli, neboť schopnosti duše jsou mnohem větší, než jsme schopni si představit, a do všech jejích částí proniká slunce, které v onom paláci přebývá. To je velmi důležité pro každou duši, která se modlí, ať už málo či velmi, aby nestrádala a nezůstávala sedět kdesi v koutku. Ať se prochází po těchto příbytcích, nahoru a dolů a po stranách a netísni se v jediné místnosti, vždyť Bůh jí dal tak velikou důstojnost. Ach, ani kdyby to byla komnata poznání sebe sama! Rozumějte mi prosím dobře: je ho však zapotřebí i těm duším, které Pán uvedl až do komnaty, ve které on sám přebývá – ať jsou sebevš, ať se ho nespouští a ani nemohou, i kdyby chtěly, vždyť pokora tu má být vždy při díle jako včela v úle, bez ní by vše přišlo vniveč. Ale uvědomme si, že včela také nepřestává vylétat z úlu ven ke květům a právě tak to má dělat i duše, když poznává sebe sama, nechť mi důvěřuje a vzlétne občas k úvahám o Boží velikosti a majestátu. Zde odkryje svou ubohost lépe než jen pohledem na sebe sama a bude přitom svobodnější od různé havěti, která s ní vstoupila do prvních komnat, které jsou komnatami vlastního poznání – i když je to velká Boží milost, že se v něm může cvičit, a přestože, jak se říká, méně je někdy více. A věřte mi, že s Boží ctností se nám podaří prospívat ve ctnosti mnohem lépe, než kdybychom lpěli na tom, co je nám jako pozemským tvorům vlastní.

9 **Nevím, jestli je to nyní dostatečně srozumitelné, protože poznání sebe sama je tak důležité, že byste v něm nikdy neměly polevovat, ať už jste povzneseny k nebi sebevš, neboť dokud jsme na zemi, není pro nás nic důležitějšího než uchovat si pokoru.** A tak vám znovu říkám, že je skutečně velice dobré snažit se vstoupit především do příbytků k tomu určených než pospíchat do dalších, neboť tudy vede cesta a jestliže můžeme kráčet stezkou bezpečnou a mírnou, proč hned chtít křídla k letu? Hleďte tedy, jak vám může být takové sebepoznání co nejvíce ku prospěchu. Ale podle mě nikdy zcela nepoznáme sami sebe, pokud se nebudeme snažit poznat Boha: při pohledu na jeho velikost můžeme postřehnout vlastní ubohost, při pohledu na jeho čistotu uvidíme vlastní špinavost a při pomýšlení na jeho pokoru si uvědomíme, jak daleko my sami máme k pokoře.

10 Přináší to dvojí užitek: prvně je zřejmé, že bílý předmět položený vedle mnohem bělejšího se zdá tmavý a naopak, jsou-li oba černé, jeden se může jevit světlejší. A pak proto, že naše chápání a vůle se stávají ušlechtilějšími a náchylnějšími k dobru, jestliže se občas zabývají Bohem. Jestli se nikdy nepozvedáme z bahna své bídy, přináší to mnohou svízel. Již bylo řečeno, že z těch, kdo se nacházejí ve stavu smrtelného hříchu, vycházejí temné a páchnoucí proudy vod; a podobně (i když ne úplně stejně - Bůh chraň! - jde jen o přirovnání) jestli jsme stále ponořeni jen

¹⁹ Srov. Konst. 2 a 7. Karmelitánská řehole stanoví, že se má mnich modlit „dnem i nocí“

²⁰ Terezie si stěžuje, že je málo knih, které se zabývají mystickou modlitbou, zato mnoho těch, které se zabývají asketikou, srv. 2H 1.

²¹ Odkaz k Životu a Cestě dokonalosti.

²² *Palmito* – palma z jižního Španělska, která má svá chutná jádra hojně obalená listím

do mrzkosti pozemské bídy, nikdy z nás nepoplynou prameny prosté kalu obav, malomyslnosti a zbabělosti a z myšlenek na to, zda nám někdo věnuje či nevěnuje pozornost a jestli se nám na této cestě nemůže přihodit něco špatného. A smím se odvážit podobného díla, není to pyšné? Je vhodné, aby se tak ubohý tvor jako já zabýval tak vznešenými věcmi jako je modlitba? Budou mě považovat za lepší, když nepůjdu cestou, po níž jdou všichni? Přehánění a extrémní přece nejsou dobré, ani když jde o ctnost. Protože jsem taková hříšnice, možná nepostoupím kupředu a třeba ještě klesnu mnohem hlouběji, a co když uškodím dobrým? Osoby jako já by se neměly zabývat zvláštními cestami ...

11 Ach, dcery, at' nás Bůh chrání, vždyť kolik duší tady ďábel uvedl do zmatku a ke ztrátě užitku! Všechny tyto a podobné úvahy se jim zdají být znamením pokory, ale výsledek je ten, že si vůbec nerozumíme a naše sebepoznání se pokříví – a není divu, jestli jsme nikdy nepoodstoupili od sebe samých, mohlo by nás potkat tohle i ještě horší věci. Proto říkám, dcery, upřeme zrak na Krista, naše dobro, od něj se můžeme naučit pravé pokoře, a pohleďme na jeho svaté, aby se zušlechtilo naše poznání, jak jsem už řekla, a aby toto poznání nás samých neuvázlo v nízkostech a ve zbabělosti, neboť ačkoliv jde o pouhé první komnaty, i ony natolik oplývají bohatstvím a cennými věcmi, že pokud duše svede setřást všelijakou tu havěť, která tam s ní vstoupila, jistě postoupí dále. Strašlivé jsou úskoky a lsti, jimiž se tu démoni snaží zabránit duším, aby poznaly sebe sama a nerozuměly své cestě. [12] O těchto prvních komnatách bych z vlastní zkušenosti mohla vyprávět mnohé. Proto také říkám, abyste si je představovaly ne pouze jako několik místností, ale jako milióny příbytků, neboť duše sem vstupují mnoha různými způsoby a všechny s dobrými úmysly. To však ďábla velmi mrzí, a proto v každé komnatě umístil mnoho legií démonů, aby duši zabránil putovat z jedné komnaty do druhé, ale ubohá duše to nechápe a upadá do tisícero různých léček, kterým tak snadno nepodléhá ty, jež jsou již blíže příbytku, kde přebývá Král. Zde jsou však duše ještě opojeny světem, zapleteny do jeho útěch a rozptýleny jeho poctami a očekáváním, a proto jejich sloužící (tedy smysly a schopnosti) nenacházejí oporu v síle, kterou je Bůh od přirozenosti vybavil, a snadno podléhají, i když si přejí urážet Boha a konají dobré skutky. Duše, které se ocitnou v tomto stavu, by měly co nejčastěji pospíchat za Jeho Veličenstvem, obracet se na jeho pozeňnanou Matku, aby se přimlouvala, a na svaté, aby za ně bojovali, neboť sami sluhové duše tu mají málo sil k tomu, aby ji ubránili. Ve skutečnosti je nám však v jakémkoliv stavu zapotřebí síly od Boha. At' nám ji Jeho Veličenstvo pro své milosrdenství dopřeje, amen.

13 Jak ubohý je život, který žijeme! Protože jinde jsem už pověděla mnohé o škodě, která vzniká, dcery, nechápeme-li důležitost pokory a poznání sebe sama,²³ nebudu zde k tomu nic dodávat, i když právě to je pro nás nejdůležitější a kéž se Bohu zalíbí, abych něco z toho, co jsem vám zde řekla, bylo k vašemu užitku.

14 Je třeba, abyste si povšimly, že do těchto prvních komnat nedosahuje ještě téměř nic ze světla paláce, v němž sídlí Král, protože i když nejsou tak ztemnělé a černé jako duše v hříchu, přesto zůstávají zastíněné, takže ani ten, kdo je obývá, nemůže moc vidět, ne však kvůli tomu, že by byly špatně udělané – nevím, jestli se mi to podaří vysvětlit -, ale protože všechny ty jedovaté potvůrky a hadi, kteří sem s duší vstoupili, jí brání, aby si všimla světla. Je to jako když někdo vstoupí do sluncem zaplavené místnosti, avšak s očima tak plnými prachu, že je skoro ani nemůže otevřít. Tyto komnaty jsou světlé, ale člověk se z toho neraduje, protože mu v tom brání ta různá havěť a sběť, jež ho nutí zavírat oči, aby nemohl vidět nic než je. Zdá se mi, že tak je tomu s duší, která sice nehřeší, ale, jak jsem říkala, je natolik ponořená do světských záležitostí a tak nasáklá různými obchody, podniky a poctami, že se nemůže těšit z pohledu na svou krásu - i když by skutečně ráda, ale ony ji nenechají a zdá se, že se z tolika překážek nikdy neosvobodí. A přitom, aby člověk mohl vstoupit do druhých komnat, je třeba odložit stranou všechny nepotřebné záležitosti a podniky, tak jak to přísluší jeho stavu, což je natolik důležité pro dospění k hlavním příbytkům, že jestli s tím včas nezačne, mám za nemožné, aby k nim došel, a ještě se vystavuje nebezpečí i tam, kde se už nachází, i když už je uvnitř hradu, protože mezi tak jedovatými tvory je přebídné vystríhat se být jimi dříve či později pokousán.

15 Co by to bylo, milé dcery, kdybychom my, které už jsme od těchto nesnázi vysvobozeny a postoupily jsme mnohem hlouběji do tajemných komnat hradu, jsme se vlastní vinou vrátily do prostředka této vřavy - jako se to (pro naše hříchy!) stává mnoha lidem, kterým Bůh udělil tolik milostí a ony se vlastní vinou navracejí do své bídy! Navenek jsme svobodné a kéž se Bohu zalíbí, abychom byly i vnitřně svobodné, at' nás osvobodí. Dcery moje, nestarejte se o věci, do kterých

²³ CD 39,5 (na počátku a na konci modlitby, i kdyby jste dosáhly sebevyšší kontempace, vždy dojdete k poznání sebe sama); Živ 13,15

vám nic není. Uvědomte si, že málokterý příbytek tohoto hradu je prost bojů s démony. Je pravda, že v některých jsou strážcové k boji s nimi vybaveni dostatečnou silou (myslím, že jsem řekla, že je tu řeč o schopnostech), ale je potřebnější být velice bdělé, abychom postřehly úskok a nenechaly se oklamat podobou anděla světla, již na sebe někdy berou. Je mnoho způsobů, jimiž nám mohou uškodit, třeba se vplížit tak nenápadně, že zlo nepostřehneme dříve, dokud už není pozdě.

16 Už jinde jsem se již zmínila o tom,²⁴ že ďábel pracuje tichounce a nenápadně jako pilník a že je třeba ho prohlédnout už na začátku. Abyste lépe porozuměly, něco vám k tomu řeknu.

Některé sestře vnuká takovou touhu po pokání, že dotyčná nabude přesvědčení, že nenajde pokoj než v sebetřýznění. Na tom ještě není nic špatného, ale pokud převorka řekla, že žádná nemá dělat pokání bez jejího svolení, a té sestře se zdá, že v tak správné záležitosti může jednat s větší svobodou a skrytě takové pokání praktikuje, až přijde o vlastní zdraví a nemůže dodržovat řeholi – samy vidíte, kam ji to zavedlo!

Jiné vnuká velikou horlivost, aby byla dokonalá. To je samo o sobě dobré, ale mohlo by se stát, že každá sebemenší chybička jejích sester se jí bude zdát velikým přestupkem, takže bude pozorně sledovat, jestli chybují, a donášet to převorce. Někdy se dokonce může stát, že pro samou zbožnost nebude schopna vidět vlastní pochybení, a ostatní sestry, které neznají motiv jejího jednání, ji budou posuzovat podle vnějšího vystupování, které se jim nemusí moc líbit.

17 Ďábel tu může způsobit mnoho zla: chce, aby ochladla vzájemná láska sester – a to by byla veliká škoda. Pochopme dcery, že opravdovou dokonalostí je láska k Bohu a bližnímu, čím dokonaleji zachováme tato dvě přikázání, tím budeme dokonalejší. Celá naše řehole a konstituce nejsou než prostředky k tomu, abychom na tato přikázání dbaly s větší dokonalostí. Zanechme tedy přehnané horlivosti, která nám může velmi uškodit. Každá ať si hledí sebe.

Protože jinde jsem vám k tomu už řekla mnohé, zde nedodám více.²⁵

18 Vaše vzájemná láska je tak důležitá, že bych si přála, abyste na to nikdy nezapomněly, protože jestli budete jedna na druhé hledat maličkosti, jež někdy ani nejsou nedokonalostmi, ale my je ve své hlouposti zveličíme, duše může ztratit pokoj a navíc zneklidňovat ostatní – taková dokonalost by nás přišla pěkně draho. Ďábel by tak mohl pokoušet také převorku a to by bylo ještě nebezpečnější. Tady je zapotřebí důkladného rozlišování: když jde o záležitosti, které se přičítají řeholi a konstitucím, není dobré je vždy přecházet, ale dotyčnou na ně upozornit, a jestli nedojde k nápravě, upozornit představeného. A to je láska. Právě tak se máme chovat vůči sestrám, když se jedná o něco závažného. Nechat to být, protože by mohlo jít o pokušení, by bylo stejným pokušením. Ale je třeba dávat veliký pozor (aby nás ďábel neoklamal) a nezabývat se tím ve vzájemných rozhovorech se sestrami, protože tady ďábel mívá veliký úspěch a učí nás pomlouvati druhé. Má se o tom mluvit tam, kde to povede k nápravě, jak jsem řekla.²⁶ Zde, chvála Bohu, se není třeba tolik bát onoho zlozvyku, protože zachováváme mlčení, ale je dobré, abychom o tom věděly.

Překlad Prvních komnat spisu Vnitřní hrad napsaného Terezií od Ježíše v r. 1577 byl pořízen pro potřeby večerů četby z děl klasiků velkých duchovních tradic. Vychází z edice připravené Tomášem Alvarezem (Monte Carmelo, Burgos 1990, 6. vyd.), ze španělštiny přel. -dč-

²⁴ CD 4; 12

²⁵ Živ 13,8, 10; CD 4

²⁶ tj. s převorkou nebo s nadřízenou osobou, jemuž byl svěřen klášter do péče v rámci vizitací apod.